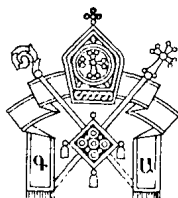

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

SUPREME PATRIARCH
CATHOLICOS
OF ALL ARMENIANS
MOTHER SEE OF HOLY ETCHMIADZIN

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ
Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՊԱՏԳԱՄԸ Ս. ԾՆԵԴԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

ՍԵՐ-ՔՐԻՍՏՈՍ
ՍԵՐ- ՄԱՐԴԿՈՒԹԻՒՆ
ՍԵՐ-ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

«Որ կերպարան Հօր և արարչակից
Բանդ. վասն փրկութեան ազգի
մարդկան այսօր ի կուտ գկերպա-
րան ծառայի զգեցար մարդասի-
րապէս. Բո ամենակեցոյց գա-
լըստեամբդ ողորմեա մեզ Աստած»

«Քրիստոս, Դուք որ Հօր Աստուծոյ պատ-
կերմ ես և մասնակից (Անոր) արարչութեան,
մարդու հանդէպ Բո սէրէն մղուած
և ողջ մարդկութեան փրկութեան համար
այսօր Ս. Կոյսէն ծառայի կերպարանք
զգեցար, Բո ամենակեցոյց գալուստովդ
ողորմէ՛ մեզի»:

Աղօթաբոյր այս բառերը քաղուած են Քրիստոսի ծննդեան և աստուածայա-
նութեան նուիրուած սրբախօս շարականներէն, որոնց մէջ սքանչելի պատկերացումով կը
բացայայտուի թէ ինչպէս Կատարեալը, Անմեղը, Ամենազօրը, Արարիչը Աստուած ինք
յանկարծ մարդու կերպարանք կը ստանայ, Տէրը ծառայ կը դառնայ ի սէր և ի փրկութիւն
մարդկութեան:

Քրիստոսի Մարդեղութեան խորհուրդը ո՛չ բանական խորհողութեամբ կը
հասկցուի և ո՛չ ալ գիտական զննութեամբ կը բացատրուի: Ինչպէ՞ս անտեսանելի և
անհասանելի Աստուած մարդու սահմանաւոր բնութիւնը կ'իրացնէ և իր անմեծեալի
բարձունքէն կը խոնարհի մինչև Բեթղեհէմի խեղճ, աննշան մտւորը:

Շարականագիր վարդապետը մեզի կու տայ այս հարցումին պատասխանը,
բնականօրէն զայն քաղելով Աւետարանէն, ուր ըսուած է «Աստուած այնպէս սիրեց
աշխարհը՝ որ իր միածին որդին տուաւ, որպէսպիսի ան որ կը հաւատայ Անոր՝
չկորսուի, այլ ընդունի յաւիտենական կեանք: Որովհետեւ Աստուած իր Որդին
դրկեց աշխարհի ո՛չ թէ աշխարհը դատաստանի ենթարկելու, այլ որպէսպիսի Անով
աշխարհը փրկուի» (Յովհ. Գ. 16-17):

«Մարդասիրապէս» կ'ըսէ շարականագիրը, այս բառին մէջ խտացնելով այն
գաղափարը, որ մարդ էակի հանդէպ Աստուծոյ սէրն էր որ պատճառ եղաւ Աստուծոյ
Որդւոյն մարդեղութեան: Հոգեւոր ապրումներու և բանաստեղծական պատկերացումներու

գանձարան եղող Շարակնոցին ուրիշ մէկ էջին վրայ կը կարդանք ու կ'երգենք.

«Սէրն ի Սիրոյ ՎՍէրդ առաքեաց»

(Որդին Աստուած, Հայր Աստուծմէ Հոգի Աստուածդ դրկեց»):

Երրորդութեան երեք անձերու միասնական բնութիւնն է Սէրը. «Զի Աստուած Սէր է»:

Ահա գաղտնի բանալին Քրիստոսի մարդեղութեան խորհուրդին: Պարզ ու վճիտ: Ուրիշ խօսք աւելորդ է և անհարկի: Որովհետև տիեզերքի ստեղծագործութեան ոյժը Սէրն է: Մարդու կեանքի երջանկութեան աղբիւրը Սէրն է: Սէրը՝ որ կեանքով ու գործով կ'արտայայտուի, ծառայութեամբ ու բարիքով կը մարմնանայ և, ի հարկին, խաչով կը կնքուի:

Քրիստոսի կեանքը երկրի վրայ եղաւ այս Սիրոյն ճառագայթող արեանման տիպարը, որ իր առաքեալներուն և իր Հիմնած եկեղեցւոյ սրբակենցաղ սպասաւորներուն միջոցաւ եկեղեցին կենդանի պահեց բոլոր տեսակի փորձութեանց և հակամարտութեանց դիմաց, ինչպէս անոր Հիմնադիրը և գլուխը՝ Քրիստոս ինք ըսած էր. «Դրունք դժոխոց պնա մի՛ յաղթահարեացեն» (Մատթ. ԺԶ. 18):

Հայութեան երկհազարամեայ կեանքին մէջ այդ Սէր-Աստուածորդին՝ մարդացեալ, ապրեցաւ մեր ժողովուրդին հետ Հայց. Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ մէջէն, սկսեալ Թադէոս և Բարթողիմէոս իր առաքեալներէն, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչէն մինչև մեր օրերը: Շուրջ քսան դարերու մեր ողջ պատմութիւնը անհասկնալի կը դառնայ առանց այդ եկեղեցւոյ ներգործութեան պատկերացումին: Բայց անցեալի ժառանգութիւնը անցեալի մէջ պարփակուած արժէք չէ: Այդ ժառանգութիւնը կը ճառագայթէ այսօր մեր Հայ ժողովուրդի նոր կեանքի պայմաններուն տակ:

Ահա դարձեալ անգամ մը ևս ուրիշ քրիստոնեայ ազգերու նման մեր ազգն ալ դէմ յանդիման կը գտնուի Քրիստոսի ծննդեան և աստուածայայտնութեան տօնին, որ իմ Համեստ բացատրութեամբ՝ Սիրոյ Փառատօնն է գերագոյն և անգերազանցելի աստիճանով: Աստուծոյ սիրոյն ներթափանցումն է մեր անձերուն և կեանքերուն մէջ: Այսօր մեր ժողովուրդը տօնական մթնոլորտի մէջ կ'ապրի, ոչ թէ այլևս աշխարհայնացած բարքերու և սովորութիւններու, ուտելիքի, հագնելիքի և նուէրներ տալու ու ստանալու ժողովրդական աւանդութիւններով, այլ և, ու մանաւանդ Աստուածորդին Քրիստոսի (Օծեալին, Մարդացեալ Փրկչին) վերածող Սիրոյն զօրութեան ներթափանցումով իր ազգային կեանքին մէջ: Ս. Ծնունդի այս տօնին սիրտերը կը ճմլուին և կը կակուղան, ինչպէս կ'ըսէ Ս. Ներսէս Շնորհալին՝

«Սէր անուն Յիսուս,

Սիրով քով ճմլեա՛,

Զսիրտ իմ քարեղէն»:

Եկեղեցին իր աղօթքներով, ձիսական արարողութիւններով, քարոզութիւններով սիրոյ հնձանն է այսօր, ուր սէր-գինին կը պատրաստուի մեր կեանքը երջանկութեամբ լեցնելու համար:

Բոլոր քրիստոնեայ ազգերուն նման մենք ևս կ'անդրադառնանք որ եկեղեցւոյ Հիմնադիրին՝ Քրիստոսի ծննդեան 1999-րդ տարեդարձն է որ կը տօնենք: Յաջորդ տարի 2000-րդ տարեդարձն է: Քրիստոնեայ եկեղեցիներ և ազգեր կը պատրաստուին ամէն տեղ բացառիկ շուքով նշելու եկեղեցւոյ շարունակուող և զարգացող պատմութեան այս

նշանակալից հանգրուանը: Բնականորեն մեր եկեղեցին ալ պիտի բերէ իր բաժինը ընդհանուր քրիստոնէական տօնախմբութեան: Տօնախմբութիւն՝ որ փառքի զգացումէն աւելի պարտքի՝ զգացումն է՝ որ պիտի մշակէ և զօրացնէ ողջ քրիստոնեայ աշխարհին համար:

Մենք՝ հայ ժողովուրդի զաւակներս, բացի 2000-ամեակէն, կը պատրաստուինք արժանավայել կերպով նշելու մեր եկեղեցւոյ պաշտօնական Հիմնադրութեան կամ քրիստոնէութեան որպէս ազգային կրօն պետական ճանաչման 1700-ամեակը:

Սիրելիք,

Ամէն տեղ, և ամէն յարմար առիթով, ու հպարտութեամբ, մենք կը յայտարարենք ամբողջ աշխարհին որ պետականորէն ճանչցուած առաջին քրիստոնեայ ազգն ենք: Ինչպէ՞ս պիտի արժեցնենք այդ «առաջնութիւնը» Հռետորական խօսքերով, ինքնագովական փառասիրութեամբ: Ոչ: Անցեալի պանծացումը չի՝ նշանակեր անցեալը կուռքի վերածել և անոր խունկ ծխել: Եթէ շարունակէք անցեալի փառաբանանքը այն աստիճան որ անով լեցուինք, յղփանանք և սիրամարգի փետուրներ կապենք՝ մենք անցեալին դաւաճանած կ'ըլլանք: Մի՛ մոռնաք, անցեալը անցած չէ...: Ան կը ներգործէ մեր մէջ որպէս ներշնչման աղբիւր նոր արարումներու, նոր ստեղծագործութիւններու համար: Կեանքը կը շարունակուի: Եւ մենք այսօր, 20-րդ դարու այս աւարտին, շալակաւորներն ենք այդ կեանքին: Օղակ մըն ենք այն շղթային վրայ՝ որ մեր կեանքի գնացքն է դարերու վրայ տարածուած և դէպի անսահմանելի ապագայ նկրտող:

Ի՞նչ պէտք է ընենք:

Նորոգեալ կեանքով ազգ ենք: Ահա ունեցանք մեր սեփական ազատ ու անկախ պետութիւնը: Ազատութեան այս պայմաններուն տակ կարող ենք մեր ազատ կամքով որոշել թէ ինչ պէտք է ընենք: Այլևս ուրիշը դուրսէն պիտի չթելադրէ կամ պիտի չպարտադրէ մեր ընելիքը: Լուրջ, ճակատագրական փորձաքարի և մարտահրաւէրի դիմաց կը գտնուինք:

Ես չեմ տեսներ ուրիշ ճամբայ բայց միայն այն որ 2000-ամեակի և 1700-ամեակի տարիները կը տանին դէպի ազգային բարեկարգութիւն, բարենորոգում, ինքնագորացում և յառաջագնաց զարգացում ի ծառայութիւն Աստուծոյ և մարդկութեան: Անհրաժեշտ կը գտնեմ որ այս երեք տարիները, 1999-ը, 2000-ը և 2001-ը, մեր ազգի զաւակներուն համար դառնան ինքնաքննութեան, ինքնատեսութեան, ինքնասրբազրման և ինքնաբերկրացման տարիներ: Դառնան իսկական բարենորոգման, պիտի ըսէի՝ պայծառակերպութեան տարիներ:

1700-ամեակի տօնակատարութեան համար թէ՛ եկեղեցւոյ և թէ՛ հայրենի պետութեան կողմէ ծրագրուած և արդէն իսկ իրագործուող գործունէութիւններու գագաթնացումը պիտի ըլլայ կառուցումը և օծումը մեր հայրենիքի քաղաքամայր Երևանի մէջ նոր եկեղեցիի մը, մայր եկեղեցիի մը, մեր հաւատոյ Հօր՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի անունով, որ պիտի ըլլայ մեր ժողովուրդի քրիստոնէական հաւատքին կենդանութեան շքեղ փաստը և այդ հաւատքի առաւել ևս մշակման և հզօրացման օճախը ի սպաս մեր ժողովուրդի հոգևոր կարիքներուն: Արդէն իսկ կը նորոգուին մեր հայրերու հաւատքին պերճախօս վկայութիւնը եղող Հին եկեղեցիները, որոնք ընդհանրապես արուեստի կոթողներ են այնքան սիրելի բոլորիս համար: Բայց անցեալի կառոյցներու վերանորոգումը բաւարար չէ մեր ժողովուրդի նոր կեանքի պայմաններուն համար:

երևակայեցէ՛ք որ երևան մայրաքաղաքին մէջ, ուր մէկ միլիոնէ աւելի հայեր կ'ապրին, չունինք մէկ հատ եկեղեցի՝ որ կարենայ 150 անձէ աւելի հաւատացեալներու բազմութիւն ընդունիլ: Եթէ պիտի արժևորենք 1700-ամեակը ապագայի յառաջդիմութեան հայեցակէտով – և ոչ թէ անցեալին պաշտամունք ընծայելու հոգեբանութեամբ – այն ատեն եկէ՛ք կառուցենք նոր մայր եկեղեցի Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տեսիլքին համաձայն.

«Եկայք շինեացուք սուրբ վիտրանն լուսոյ

Քանպի ի սմա ծագեաց մեկ լոյս ի հայաստան աշխարհի»:

Եւ որպէսզի կարենանք մեր ազգի անունին ու վարկին համապատասխան արժանապատուութեամբ տօնել Քրիստոսի ծննդեան 2000-ամեակը և հայ ազգի քրիստոնէական ծննդեան 1700-ամեակը, եկէ՛ք հետեինք Մարդացեալ Փրկչի՝ Յիսուս Քրիստոսի բացած և գծած ճանապարհին, որ Սիրոյ ճանապարհն է: Եթէ Սէրը՝ Ինքը Աստուած մարմնացաւ Քրիստոսով և ծառայեց ու խաչուեցաւ մարդկութեան փրկութեան համար, եթէ մենք քրիստոնէայ ազգ ենք բառին իրաւ և ամբողջական իմաստով – և ոչ թէ սոսկ պատմական տուեալներով և ձևական, անուանական եղանակով –, եթէ հաւատարիմ ենք մեր ազգի 1700-ամեայ պատմութեան ոգիին և ուղիին, մեր հայրերու սուրբ աւանդութեան, եթէ նայիլ գիտենք դէպի հայոց ապագան, ուրիշ ճանապարհ չկայ մեզի համար, բայց միայն Սիրոյ ճանապարհը, Քրիստոսի ճանապարհը, որուն մէջէն եթէ քալենք՝ իրարմով զօրացած կ'ըլլանք և զօրացուցած կ'ըլլանք մեր ազգը իր նոր հանրապետութեամբ և ամբողջ ժողովուրդով ի Հայաստան, յԱրցախ և ի սփիւռս աշխարհի: Մէկ կողմ չարտենք նեղմիտ, մասնակի, կողմնակցական, խմբակցային նկատումները և շահերը և Սիրոյ կապով մեր սիրտերը և ձեռքերը իրար միացուցած՝ քալենք ճշմարտօրէն որպէս մէկ ազգ և մէկ եկեղեցի, ամբողջական և միասնական:

Հայոց Ազգային Բեթղեհէմէն՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնէն, Ս. Մնեղեան տօնին առիթով, կ'ողջունենք հայ ժողովուրդը, մեր հայրենի պետութեան վսեմաշուք Նախագահը, Ազգային Ժողովի և Կառավարութեան անդամները, մեր արիաշունչ բանակը և հանրային ծառայութեան նուիրուած կրթական, գիտական, արուեստի և բարեգործական հաստատութիւններն ու կազմակերպութիւնները՝ մաղթելով որ վերստին պետականացած մեր ազգը ապրի Սիրոյ զօրութեամբը և յառաջդիմութեան տեսլականով:

Կ'ողջունենք մեր եկեղեցւոյ Նուիրապետական Աթոռները՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, Երուսաղէմի և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական Աթոռները իրենց Գահակալներով, Միաբանութիւններով, Հոգևորական և աշխարհական սպասաւորներու դասերով: Կ'ողջունենք մեր բոլոր Թեմերը իրենց Առաջնորդներով և հաւատացեալ ժողովուրդով ի չորս ծագս աշխարհի:

Թող Սէր – Աստուածը իր մարդեղութեամբ այսօր դառնայ Սէր – Մարդկութիւն և Սէր – Հայութիւն. ամէն:

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

6 Յունուար, 1999